

KULTUR OG IDEER

Tips oss kultur@vl.no

Med talent for mer enn å spille

KULTURØKONOMI: Tendensen i musikklivet er færre faste jobber, og flere frilansere. Morgendagens kunstnere kan ikke bare være gode i faget sitt. De må også ha en gründer i seg.

HEIDI MARIE LINDEKLEIV
heidiml@vl.no

– Visste dere hva dere gikk til?
– Nei. Takk og pris. Men for egen del har jeg lært ufattelig mye, sier Maria Eikefet.

Hun er fiolinist og daglig leder for Ensemble Allegria. Orkesteret oppsto blant unge musikere som studerte sammen, og har på få år markert seg som et av Norges ledende ensembler. De har deltatt på de fleste av de store musikkfestivalene, og har jevnlig samarbeid med Det norske solistkor på merittlisten.

Og det er mer enn sterke musikalske ferdigheter som har ført dem dit. Ensemblet er et eksempel på en ny utøvetype, en som fyller kravene som stilles til kunstnere i vår tid.

– Tendensen i musikklivet er færre faste jobber og flere frilansere. Da trenger man som utøver en hel vifte av egenskaper for å klare seg, forklarer Tanja Orning, forsker ved Norges Musikkhøgskole (NMH).

Multitasking. Å operere i det frie arbeidsmarkedet, krever mye av utøverne. Du må være aktiv, og være i stand til å skape dine egne prosjekter. Og det krever ikke minst evne til å organisere. Du må skrive søknader og føre regnskap, lage hjemmesider og drive markedsføring, undervise og tilby workshops, kuratere konsertserier og festivaler. Blant annet.

Eikefet i Ensemble Allegria vet hva det krever å bygge opp et orkester fra scratch.

– For oss har dette vært år med dugnadsjobbing. Men det er likevel så viktig, rett og slett fordi det er en investering i fremtiden som musikere, mener hun.

KULTUREN OG RAMMENE

I en artikkelserie ser Vårt Land på hvordan endringer i de økonomiske og politiske rammebetingelsene utformer kulturlivet.

◊ I dag: Den nye kunstnerrollen.

Ensemblet er i dag et slags «hjem» midt i frilanstilværelsen for de unge musikerne. Avgjørende for at orkesteret skal gå rundt, er at medlemmene føler eierskap til prosjektet – at det å være med i ensemblet er mer enn en vanlig spillejobb.

– Vi forsøker å investere mye i enkeltmedlemmene, både for å kunne utvikle orkesteret over tid, slik at folk kan vite hvem de får høre på konsert, og fordi vi har en liten administrasjon. Da er det fint med en aktiv musikergruppe som kan bidra med mer enn bare spillingen. Mister vi det, blir det vanskeligere, forklarer Eikefet.

Buzzword. Stikkordet som mange har brukt for å beskrive hva kunstnerrollen handler om i vår tid, er *kulturentreprenør*. Ordet signaliserer at det å drive med kultur også er å drive med en form for næringsutvikling.

Mange kunstnere vil steile av denne retorikken. Likevel tyder undersøkelser gjort av Telemarkforskning på at yngre kunstnere er mindre skeptiske til å tenke på kultur som næring, og i dag står kulturentreprenørskap på agendaen på utdanningsinstitusjonene, det skrives bøker og holdes seminarer om det. Det plukkes opp i partipolitikken og i kulturpolitiske utredninger.

Begrepet er blitt selve buzzwordet i sektoren, og at det har dukket opp, handler om større samfunnsendringer, ifølge Anne-Britt Gran, professor ved Handelshøgskolen BI og leder av Centre for Creative Industries. Hun peker på følgende årsaker:

◊ Nyliberalismen på 1980-tallet fører til at arbeidslivet får økt krav om fleksibilitet, selvstendighet og prosjektarbeid.

◊ Fra 1990-tallet blir det politiske fokuset på kultursekto-

rens næringspotensial skarpere. I Norge blir kulturpolitikken fra 2000-tallet mer inntjeningsorientert både hos høyre- og venstresiden.

◊ Samtidig vokser kunstnerstanden drastisk. En indirekte årsak er måten vi ser på arbeid på: Jobben er et selvrealiseringsprosjekt, og flere trekkes mot kreative yrker. En direkte årsak er utenlandsstipendet til Statens Lånekasse, som gjør at mange flere har kunnet realisere drømmen om å ta en kunstnerutdanning.

Færre faste jobber. Tanja Orning peker også på et annet utviklingstrekk som kommer til å prege arbeidsmarkedet for mange musikere i fremtiden: Tendensen er at det blir færre faste jobber, i USA og Europa legges orkestre ned, og institusjonene opererer med åremål. Norske musikere opplever allerede økt konkurranse om jobbene fra kolleger fra andre land.

Løsningen for mange blir da å skape sin egen arbeidsplass. En

kandidatundersøkelse fra 2014, gjort av NIFU STEP, viste at blant dem som var utdannet ved de norske institusjonene det siste tiåret, og som arbeidet som utøvende musikere, var kun en av tre i fast stilling. De øvrige jobbet som frilansere/selvstendig næringsdrivende.

En annen rapport, *Kreativ næring i Norge 2008-2014*, understreket samme trend: To tredjedeler av selskapene innen kreativ næring består av enkeltpersonforetak.

Men er det riktig å omtale alle disse som *kulturentreprenører*?

– Nei, mener Anne-Britt Gran. Hun mener ordet brukes for bredt, og burde vært forbeholdt de som først og fremst har forretningsmessige ambisjoner.

Begrepet popularitet forteller likevel mye om utfordringene kunstnerne står overfor i dag, skal vi tro Gran. For selv om rammene for å leve som kunstner i Norge er relativt gode sammenlignet med andre europeiske land, gjennom sterke offentlige støtteordninger, er det ikke er